

Резюме

Драматургични похвати за създаване на фолклорно танцово произведение

Монографичен труд на гл. ас. д-р Рослана Моравенова-Станева

Едно от най-първичните проявления на художественотворческата дейност на човека е танцът. Той е инструмент за светско и духовно възпитание на народа. Години, векове и епохи е отражение на действителността на живота като религиозна обредност, като средство за формиране на морални, правни и войнствени качества и като върховно естетическо наслаждение. Добило за такъв кратък период световна известност, днес българското танцово изкуство е навсякъде желанно, навсякъде възторжено прието. Преминал през различни етапи на развитие, българският танц, запазвайки своя автентичен статус, постепенно започва да се професионализира. Създавайки нови танцови постановки, хореографите въздействат върху естетическото възпитание на обществото и върху емоционалната култура на участвалите в постановъчния процес. Такова въздействие може да има само едно цялостно художествено произведение, при създаването на което се запазват всички закони на драматургията.

Съдържанието има нужда от нови, сложно организирани форми на музиката и танца, което често остава в лоното на остарелите сюжетни схеми. Оказва се, че в основата на изграждането на тези сложни форми е залегнал стремежът на фолклорния танц да се утвърди като независим фолклорен танцов, театрален спектакъл, чието съдържание се изразява в хореографски образи. Той принадлежи към зрелищните, синтетични, пространствено-времеви видове художествено творчество. Като вид театрално изкуство той включва в себе си драматургия, изградена на базата на музикалната драматургия и наричаща се музикално-танцова драматургия. Както и в други сценични изкуства, така и тук намира своето място живописиста - декоративното и костюмно оформление на

спектакъла, но център на техния синтез се явява хореографията. Всички тези изкуства, преплетени в своята неразривно свързана естетическа норма, придобиват завършения си вид с майсторския подход на хореографа, превръщайки се в театрално танцово произведение.

Процесът на създаване на хореографския спектакъл преминава през пет основни звена. Всяко от тези звена представлява самостоятелен и сложен творчески процес, който в същото време се намира в органическа връзка с всички останали.

Първо звено е раждането на драматургичната (хореографската) идея — темата на бъдещия спектакъл, реализирана в програма. Програмата трябва да бъде изработена по законите на драматургията и да съдържа изложение на сюжета - събития, възникнали през определен период от време при определени условия - с обозначение и описание на място, време и особености на действието, изчисляване и детайлна характеристика на всички основни действащи лица.

Второ звено е композиционният план или музикално-хореографският сценарий, който създава хореографът за композитора. Преди да пристъпи към съставянето му, творецът хореограф извършва огромна подготвителна работа, проучва детайлно всички необходими за целта материали, проучва всяка подробност, когато това е необходимо.

Трето звено - създаване на музикално произведение за танцовия спектакъл. Композиторият и хореографът трябва да работят в тясна връзка в процеса по създаване на оригинално музикално произведение. Със своето развитие хореографското изкуство представлява един процес на постепенно доближаване на музикалните и пластичните интонации, а заедно с това и на музикалните и пластичните композиционни форми.

Четвърто звено - включва целия период на съчиняване на танцовото произведение, всички танци и сцени, по-точно цялостния спектакъл с галерията от художествени образи, които участват и действат в атмосферата на конкретната историческа епоха или етнографска принадлежност. Изучил основно музикалния материал, изяснил за себе си неговото драматургично

развитие, хореографът съставя план за съчиняването на танците и тяхната постановка. В това число влиза всичко - танци, солови и масови сцени, оригинални декорации и костюми, осветителна партитура - което определя понятието синтетичен спектакъл.

Пето звено - постановка на цялото произведение в репетиционните зали, демонстрация и изучаване на соловите образи с танцьорите и артистите на масовите танци и сцени, декорациите, костюмите, гримът и осветлението. Изхождайки от многообразието на съдържанието, с използването на нови модерни елементи на пластиката и модерната визуализация, която отразява образите в съвременната действителност.

Другата част от изследването в този труд проследява принципите на извеждане на драматургичната линия във фолклорните танцови произведения. Разбира се, за да се стигне до основата, трябва да обърнем внимание на основните източници на творчески идеи за много хореографи: народната музика и поезия, литературни произведения, митология и разбира се, дълбокото влияние на фолклорния първоизточник. Бихме искали да покажем това много увлекателното, яркото, поетичното от живота на хората, което се забелязва от зоркото око на хореографа режисьор. Да видим неговия художествен прочит, който свежда до зрителя, за да предаде своето творческо виждане за реалността, съхранявайки народните традиции в танца. Тези драматургични похвати стават по-ясни след обстойно анализиране на етапите при създаване на едно хореографско произведение както и неговата съвременна режисура.

Чрез разглежданите произведения:

- „Легенда за Орфей“ - едноактно тематично-драматично произведение, хореография: проф.Кирил Дженов, музика : Живка Клинкова,
- „ Любов и клетва“- камерно сюжетно – драматичен танц, хореография: проф.д-р Даниела Дженева ,музика: Димитър Бонев,
- „Първа среща“ - тематично - хумористичен танц, хореография: проф.д-р Даниела Дженева, музика: проф.д-р Любен Досев,

- „ На сгледа по Димитровден“ - сценично разработен танц на базата на обичай, хореография: Марио Егов, музика: Стоян Пауров,
- Балетната драма „Нестинарка“ хореография: Маргарита Арнаудова, музика : Марин Големинов,

както и новосъздадените студентски творби ние изясняваме взаимоотношенията и взаимовлиянието на българския фолклор и танцовата драматургия, които чрез основата на образни асоциации търсят пластически интонации за максимално точно пресъздаване на особеностите на националния характер.

Хореографията във фолклорното изкуство контаминира с театъра или драмата при определени културни нива. Автентичният фолклор представлява своеобразна вселена на духа, подвластна на природните тайни, заложен като драматургия в един естествен източник. Хореографското изкуството от своя страна съдържа сетива, които само магята притежава – умения да разговаря с митични зверове и птици, да чува песните на дърветата и тревите, да участва в поривистия и непресторен космологичен диалог между земята и небето в сътворения с човешката любов бит. Ето защо смятаме, че художествената форма е важен процес за обективизация на художествено съдържание в хореографското произведение. Изследвайки този процес, смеем да твърдим ,че като вътрешна структура на това съдържание тя формира неговата проява и съществуване чрез художествени образи, произлезли от автентичния първоизточник, вплътени с определени материални средства, чрез използваните драматургични похвати в танцовото изкуство.

Изследвайки фолклорни танцови произведения в настоящия труд, ние забелязахме и важната връзка между новите технически възможности при реализацията на един творчески проект, които естествено генерират с основната драматургия на хореографското произведение. Това взаимодействие е породено от постоянния засилващ се интерес на нашата култура към фолклорния танц, създавайки нова публика, която, познавайки възможностите на хореографското изкуство, възприема фолклорното танцово творчество с нови възприятия.

Проследявайки способа на тяхното реализиране и изграждане, достигаме и до убеждението, че обогатяването на съвременното хореографско изкуство с нови, нетрадиционни форми и решения зависи преди всичко от таланта и професионализма на твореца, както и от неговите умения художествено да претворява фолклорните мотиви. Силата на режисьора хореограф е в умението му да събере и анализира фолклорните материали, като едно важно условие за това е задълбоченото познаване и вникване в бита и народопсихологията. Неговата роля е в оригиналната творческа инвенция и в професионалната постановъчна работа. А тази инвенция може да се пречупи през субективното съвременно светоусещане чрез художествени драматургични похвати.